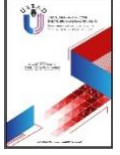

USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi - International
Journal of Social Sciences Academy, Yıl 2, Year 2, Sayı 3, Issue 3,
Haziran 2020, June 2020.
e issn: 2687-2641

MODERN GRAFİK TASARIMDA FOVİZMİN ETKİSİ¹

THE EFFECT OF FAUVISM IN MODERN GRAPHIC DESIGN

Emine YALUR

Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi MYO, Grafik Tasarımı Bölümü,
İstanbul/Türkiye.

Asst., Prof., Beykent University Vocational High School, Department of Graphic
Design, İstanbul/Turkey.

emine.syn@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0362-4428

Makale bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 9 Mart / 9 March

Kabul Tarihi / Date Accepted: 2 Haziran / 2 Haziran

Yayın Tarihi / Date Published: 25 Haziran / 25 June

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran / June

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Yalur, E. (2020). Modern Grafik
Tasarımda Fovizmin Etkisi. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*
2(3), 213-230.

İntihal: Bu makale intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism
detected.

İletişim: Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbad>
mail: usbaddergi@gmail.com

¹ Bu makale 23.02.2020 tarihinde Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Sempozyumu (USVES)'nda bildiri olarak sunulmuştur.

Öz: Grafik tasarım, sokaktaki afişler, tabelalar, billboardlar hatta dijital ekranlar tarafından izleyiciye bir mesaj veya tüketiciye bilgi amacı güden görsellerin tümünü içeren bir güzel sanatlar dalıdır. Tarih boyunca sanat akımları heykel, resim, fotoğraf, mimari ve müzik gibi, grafik tasarımda da önemli izler bırakmıştır. Bu izlerin birikimiyle grafik tasarım günümüzdeki modern görünümüne kavuşmuştur. Kübizm, fütürizm, konstrüktivizm, bauhaus gibi uzun yıllar etkisini gösteren sanat akımlarında olduğu gibi her ne kadar kısa bir dönemde kendini göstermiş olsa da Fovizm sanat hareketinin etkisi de günümüze kadar yansımış ve grafik tasarımı etkilemiştir. Grafik tasarımın ana unsurlarından sayılan renk, çizgi ve biçim; Fovizm sanat hareketinin de en önemli öğeleridir. Bu nedenle modern grafik tasarımın Fovizmin izlerini taşıması kaçınılmazdır.

Bu çalışmanın amacı; renk, çizgi ve biçim ortak paydasında buluşan fovizm ile grafik tasarım arasındaki etkileşimi örnek çalışmalar üzerinden değerlendirerek, yıllarca gelişerek değişen grafik tasarımın fovizmin doğuşundan itibaren günümüzdeki haline ulaşana kadarki dönemde fovizmin etkisini incelemektir.

Bu çalışmada yöntem olarak; ilgili kitaplar, tezler, makaleler ve dijital içerikler incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Fovizm sanat hareketinin ortaya çıkışı ve çıkış dönemi sanatçılarının eserlerine yer verildikten sonra, fovizmin doğuşundan günümüze kadar olan dönemde eserlerinde fovist esintiler olan grafik tasarımcılardan bahsedilmiş ve çalışmaları üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

Sonuç olarak; fovizm akımının şiddetli renkleri, metafor olarak adlandırılabilir sıra dışı renklendirmeleri ve yaratıcı formlarıyla grafik tasarımın modern görünümüne ulaşmasında katkısı olduğu kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, Modern Grafik Tasarım, Fovizm

Abstract: Graphic design is a branch of fine arts that includes a message to the viewer or all of the visuals intended for information to the consumer by posters, signs, billboards or even digital displays on the street. Throughout history, art trends have left important traces in graphic design, such as sculpture, painting, photograph, architecture and music. With the accumulation of these traces, graphic design has reached its modern look. Even though Fauvism has manifested itself in a short period of time, the impact of the art trend of Fauvism has also been reflected and influenced for long time by graphic design such as Cubism, Futurism, Constructivism and Bauhaus. Color, line and shape, which are considered as the main elements of graphic design; Also the most important elements of Fauvism trend. For

this reason, it is inevitable that modern graphic design carries the traces of Fauvism.

The purpose of this study; To evaluate the interaction between fauvism and graphic design, which meet at the common denominator of color, line and form, through case studies, and to examine the effect of fauvism in the period from the birth of fovism to the present day.

As a method of this study; Related books, theses, articles and digital contents were examined and a literature review was conducted. After the emergence of the art of movement of fovism and the works of the artists of the period of release, graphic designers with fovistical influences in their works have been mentioned and evaluations have been made.

As a result; With the intense colors of the fovism movement, its extraordinary colors and creative forms that can be called metaphor, it has contributed to the graphic design to reach its modern appearance.

Keywords: Graphic Design, Modern Graphic Design, Fauvism

AMAÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmada amaç grafik tasarım alanının günümüzdeki modern görünümüne kavuşmasındaki fovizmin etkisini irdelemektir. Sanat akımları neredeyse aynı yıllarda peş peşe ortaya çıkmış ve birbirini etkilemiştir. Fovizm ise empresyonizmin eskiz görünümlü eserlerinden etkilenmiş ve grafik tasarımın da en önemli unsuru olan biçim ve renk kullanımıyla öne çıkmıştır. Fovizm akımının uzun yıllar etkisini göstermemesine rağmen belirlenen ortak payda bu çalışmanın amacını oluşturmuştur.

Çalışmada kitap, dergi ve tezlerden oluşan literatür taraması yapılmış ve internet kaynaklarından faydalanılmıştır. Fovizm sanat akımının etkisinin kaybolduğunun düşünüldüğü yıllardan itibaren günümüze kadar olan ünlü grafik tasarımcıların, öne çıkan tasarımları incelenmiş ve tasarımlarla fovizm akımının ortak niteliklerine yer verilmiştir.

GİRİŞ

Sanayi devriminin ardından sosyal ve siyasi yaşam açısından sanatçıların da öncülük ettiği "eşitlik" gibi büyük yeniliklerin ilk adımı olan Fransız Devrimi'yle modern sanat akımları birbiri ardına ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sanat akımlarının her biri bir sonrakini etkilemiş ve sanatçılar bir önceki akıma ait sanat eserlerinden esinlenerek kendi üsluplarıyla yepyeni bir anlayış oluşturmuştur. Bu akımların ortaya çıkışı neredeyse aynı 10 yıllara denk geldiğinden tarihi

bir sıralamayla ele almak ne kadar zor olsa da empresyonizm, fovizm, kübizm, fütürizm, süprematizm, konstrüktivizm, dadaizm, sürrealizm, minimalizm ve pop-art olarak sıralanabilir.

Fovizm bu akımlar içerisinde, doğayı olduğu gibi yansıtmak yerine, rengi merkeze alarak konuya odaklanacak biçimde stilize eserleriyle yaratıcılığı önemseyen ilk akım olarak öne çıkmıştır.

Fovizmin Ortaya Çıkış Süreci

Rönesans'ın Romantik sanat anlayışını reddeden sanat hareketlerinin öncüsü Empresyonizm'dir. İzlenimcilik olarak da anılan bu akımda sanatçılar manzaraya karşı resim yapma geleneği getirmişler ve resimlerin çoğu şehir, deniz ve orman manzarasıdır. Empresyonizm'de renkler doğadaki en canlı halleriyle tabloları taşınmış ve gerçeği pek yansıtmasa da doğadan referans alınmıştır.

Empresyonizm göz duyarlığına dayanan bir sanattır. Çevremizde yer alan nesnelere, kavramlarından sıyrarak anlık bir görüntü, bir izlenim olarak sanata yansıtmaktadır. Empresyonistlerle yeni bir düşünce ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2016: 3).

Empresyonizmi benimseyen sanatçılar, zamanının çoğunu atölyelerde geçiren, insanı ve doğayı tüm detaylarıyla bire bir taklit eden alışlagelik usullerden koparak açık havada resmedilen manzara resimleriyle öne çıkmışlardır. Önde gelen kişilerin portreleri veya dini imgeler yerine günlük hayattan sahneler ve kişiler resmetmişlerdir. Manzara resimlerini dışarıda yaparak, yeni bir yöntemle sonraki dönemlere öncülük etmişlerdir. Sanat eleştirmenlerinin eserlerini bitmemiş eskiz benzetmesi, üsluplarını yansıtmaları sebebiyle grup üyelerinin çoğu tarafından tepki almamıştır (Grzymkowski, 2017: 32-34).

1863 yılında akımın sanatçılarından Manet ve Courbet'in eserlerinin sergi salonuna kabul edilmemesiyle, Napolyon, Reddedilenler Salonu'nu açarak halkın da oylamasıyla ilk salon dışı (açık alan) sergiyi gerçekleştirmişlerdir. İzleyiciler sergiyi her ne kadar alaycı bir tavırla gezseler de akımın sanatçıları 1874-1876 yılları arasında toplam 8 sergi gerçekleştirmiş ve zamanla izleyicinin alaycı tavrının yumuşamasını ve eserlerin kabul görmesini sağlamışlardır (Hodge, 2018: 78).

Empresyonizmde sanatçılar sembolik anlatımı reddederek, izleyenlerin resmi anlamlandırmasının önüne geçip, eserlerin zamanla

onlarda bıraktığı kişisel anlam hissini yaşatmasını istediler (Hodge, 2018: 79). Empresyonizmi benimseyen bazı sanatçılar konunun önemsizliğinden rahatsız olmuş, eserlerinde anı yakalamak yerine renk ve tasarım gibi teknik konular üzerinde durarak Post-Empresyonizm (Yeni İzlenimcilik) anlayışını ortaya çıkarmışlardır. Paul Cézanne önderliğinde ortaya çıkan akımda tuval üzerinde dinamik bir renk etkisi bırakmıştır. Cézanne, sanatçının doğayı olduğu gibi yansıtmak yerine, iç dünyasındaki karşılığını resmetmesi gerekliliğini savunarak resimde sanatçının kendi gerçekliğini ortaya koyması gerektiğini savunan ilk sanatçıydı (Crepaldi, 2001: 38).

Resim 1. Paul Cézanne, The Large Bathers, 1898-1905, 210.5×250.8 cm, Philadelphia Museum of Art, US.

Sanatçının banyo yapan insanları resmettiği serinin en bilinen resmi Büyük Banyo Yapanlar eserinde kabaca çizilmiş çıplak figürler simetrik bir kompozisyonla ağaçlardan oluşan üçgen forma yerleştirilmiştir.

Bütün izlenimciler renge değer verdiler fakat yeni izlenimciler renk ve gözümüzün bunu nasıl kaydettiğine ilişkin kuramlar geliştirdiler ve bunları resimdeki uygulamalarla birleştirdiler (Little, 2016: 86).

20. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan ve aslında avangart sanatın neredeyse ilki olan fovizm, tıpkı post-empresyonizmin de yaptığı gibi empresyonizmin nesnellik ve titiz fırça darbesini reddederek duyguya ve dışavuruma önem verdi (Hodge, 2018: 96).

Fovizm neo-empresyonizm ve post-empresyonizmden etkilenmiştir. Fovist resimlerde Seurat'ın noktacı tekniği, karmaşık olmayan tasarımı ve yoğun aydınlığı, Van Gogh'un katıksız parlak renkleri ve şiddetli fırça vuruşları, Gauguin'in yüzeyleri gölgesiz, figürleri hacimsiz ve resim öğelerini iki boyutlu düzenlemeye dayalı, saf

renk lekelerinden oluşan, yalın, dekoratif üslubu görülmektedir (Şenyapılı, 2004: 34).

Matisse, grubun lideri olarak, ışığın ve mekânın tanımlanmasında bir araç olarak yoğun renk kullanımını savunmuştur. Ona göre, sanatçının duygusal durumunu ifade aracı olarak saf renk kullanımı oldukça önemlidir. Bu bağlamda fovizm, kübizm ve dışavurumculuğun yanı sıra gelecekteki soyutlama biçimleri açısından önemli bir öncü akım olduğunu kanıtlamıştır (Karakoç, 2018: 478).

Henri Matisse, Maurice de Vlaminck, Andre Derain'ın eserleriyle katıldığı "Sonbahar Solanu"ndaki bir sergiye katılan eleştirmen Vauxcelles canlı renklerle öne çıkan eserlerin arasında 15. yüzyıl sanatını andıran bir üslupla yapılmış bir çocuk heykeli görerek eleştiri yazısının başlığında "Donatello aumilieu des Fauves." (Donatello Vahşilerin Ortasında) terimini kullanmıştır. Zamanla sanatçıları Fovlar ismini benimsemesiyle ismi de ortaya çıkmıştır (Yıldız, 2014: 25-26).

Resim 2. Basın kupürü, Les Fauves, L'Illustration'daki Salon d'Automne'de sergi, 4 Kasım 1905.

Kelime olarak "vahşiler" anlamına gelen fovizm, sanatçıların yoğun renk kullanımlarının aşırı görülmesi sebebiyle bu isimle anılmıştır. Siyasi bir amacı benimsemeyen akımın sanatçıları bu ortak sergiye yönlendiren kişisel bağları olmuştur.

Matisse 1890 yılında Güzel Sanatlar Okulu'nu bırakmış, Derain ve Puy'un çalıştıkları atölyeye gitmiştir. Derain, 1907'de gerçekleşen Van Gogh sergisinde Paris yakınında Chatou'da yaşayan Vlaminck'i Matisse'e tanıştırmıştır. Matisse ve arkadaşları, Manguin'in atölyesinde

çalışırken, aslında Derain ve Vlaminck Chatou da aynı atölyede resim yapıyorlardı (Richard, 1999: 27). Bu tanışıklık zamanla sıkı bir arkadaşlık bağına dönüşmüş ve ortak sergi açma kararıyla fovizmin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Radyo ve araba gibi icatlar ile elektrik yaygınlaşırken günlük yaşamı da oldukça etkilemeye ve değiştirmeye başlamıştır. Bu ortamda fovizm, sanat alanında hızlı bir çıkış yapmıştır (Farthing, 2010: 370).

Özellikle Matisse'in yaratıcı renk kullanımında Güzel Sanatlar Okulunda hocası olan Gustave Moreau'un "Gördüğüm ve dokunduğum şeylerin değil, sadece iç duygumun gerçekliğine inanırım. Sanat duygu ve düşüncenin plastik değer aracılığıyla dile getirilmesidir. Eskileri görmek ve anlamak için müzeye gidin; onların ustalığını sağlayan nitelikleri, yani üslubu, maddeyi arabeski ve rengin hayalci değiştirilmesini kavramaya çalışın" söylemiyle akımın ortaya çıkmasında büyük etkisi olan Matisse'le birlikte fovizm sanat akımını da etkilediği gözlemlenir (Eroğlu, 2007: 365).

Özellikle Derain ve Vlaminck yoğun renklerini Van Gogh'dan miras kalan bir yöntemle kalın, ağır fırça darbeleriyle uyguluyorlardı. Fovist resimler ayrıntıların çoğunun saf dışı bırakıldığı dünyayı canlı biçimlere indirgiyorlardı. Sonuç olarak, resimler hemen her zaman parlak desenli düz yüzeyler olarak görünüyordu. Fovist bir manzarada uzaktaki tepeler uzakta görünmez, yalnızca renk örüntüsünün içinde bir parçadırlar (Little, 2016: 100).

Resim 3. Andre Derain, Bridge Over The Riou, 1906, 82.6x101.6 cm, MoMA.

Derain, manzarayı tamamen düz bir şekilde renkli bir desene indirgemıştır. Vurgulananın veya perspektife göre uzakta ne olduğunun bir önemi olmadığı düşünülen resim, sadece yoğun bir şekilde renk kullanımıyla canlılık kazanmıştır.

Derain, başlangıçta diğer fovistler gibi geleneksel resmin perspektif, hacimlendirme, açık-koyu düzenlemesi gibi kompozisyon öğelerini kullanmamıştır. Gauguin ve Van Gogh'un renk deneyimlerinden yola çıkıp, hızlı ve kırık fırça darbeleriyle parlak katışıksız renkleri kullanarak çarpıcı etkiler elde etmiştir. Daha sonra ise Cezanne'ın ve erken kübizmin etkisinde kalmış olsa da zamanla natürmort anlayışa geri dönüş yapmıştır (Yaman vd., 2012: 70).

Natürmort, doğa ve insan figürleri fovist ressamın eserlerinde sıklıkla başvurduğu biçimlerdir. Sanatçılar daha çok kullandığı renklerle duyguyu ve özellikle neşeyi aktarmışlardır. Renklerin gerçekte bir ilgisi yoktur ve daha çok kullanılan kromatik renklere verilen siyah kontür ve bunlara eklenen akromatik renklerle ışık gölge sağlamasıyla renkleri öne çıkarmayı başarmışlardır.

Maurice de Vlaminck ise fovizm akımını, "Fovizm nedir? Fovizm benim. Fovizm benim bu dönemdeki tarzım; benim akademik eğitim ve düzene karşı isyanım; benim isyanımın ve özgürlüğümün tarzı, benim mavilerim, benim kırmızılarım, benim sarılarım, karışımların olmadığı saf renklerimdir" şeklinde tanımlamıştır (Keser, 2005: 139).

1900 yılında Vlaminck, Derain ile tanışınca eserlerine yeni bir yön ve bunun üzerine Matisse ile tanıştıktan sonra Van Gogh'un resim sanatının derinliğini hissetmiştir (Cumming, 2006: 346).

Resim 4. Maurice de Vlaminck, The Seine at Chatou, 1906, 81.6×101 cm, Metropolitan Museum of Art.

Vlaminck'in Chatou nehri isimli eseri canlı, karışık renk ve kabaca fırça kullanımı ile belirlenmiş üslupla Van Gogh'un çalışmalarından esinlendiği açıkça görülüyor.

Fovizme göre; ışık ve uzaklık resimde sadece renkle oluşturulmaktadır. Resim saf renklerle arınmış sadelikle karşımıza çıkar. Seyirci, boyalı bir yüzeyden etkilenecek ve bu yüzeyde her şeyi

ilk bakışta kavrayacaktır. Bu nedenle resim açık etkili ve duyguları saracak biçimde ele alınmaktadır.

Matisse bu durumu: "Her şeyden önce ulaşmak istediğim şey dışavurumdur. Dışavurum bence bir yüzü birdenbire canlandıran veya kendini şiddetli bir harekette gösteren bir coşkuda değil, herhangi bir resmin tümel örgütlenmesindedir. Nesnelere kapladıkları mekân, bunların çevresindeki boşluk ve oranlar, hepsinin bu konuda payı vardır. Rengin başlıca amacı dışavuruma olabildiğince yardım etmektir" diyerek açıklamıştır (Sanat Akımları, 2006).

Fovlar, eserlerinde ele aldıkları konuyu betimlemede gerçeklikle sınırlı kalmazlar; onların yaptığı resimlerde mavi ağaç, yeşil gökyüzü, pembe çimen gibi olağan dışı betimlemelerle karşılaşılabilir. Özellikle gölge kullanırken rengin tonu yerine bambaşka bir renk kullanırlar. Yeşil ağacın tonlamalarında kullanılan mavi bir renk gibi.

Fovist ressamlardan Matisse "Kırmızı Atölye" isimli çalışmasında alanı tek bir renk tonu ile betimleyerek bu alanı yüzeye dönüştürmektedir. Sanatçı bu yüzeyi günlük nesnelere süsleyerek resminin üç boyutlu görüntü kazanmasını sağlamıştır. Yaratıcı renk ve çizgisiyle Matisse, neşeli ve yalın bir üslup yakalamıştır. Sanatçı bu durumu, "İnsanda içine gömülü bir koltukta dinleniyor duygusunu uyandırır" sözleriyle ifade etmiştir (Eren, 1981: 654).

Resim 5. Matisse, The dessert: harmony in red (The red room), 1908, 180x220 cm, Hermitage Museum, St. Petersburg.

Matisse kırmızı rengi yoğunlukla kullandığı resimde, çiçek ve ağaçları stilize etmiş, kadın figürü, vazo ve meyvelerle birleştirmiştir. Kırmızı rengin tonlarını kullanarak mekâna boyut kazandıran sanatçı eseri için "dekoratif panel" ismini kullanmıştır.

Fovların getirdikleri yenilik, sanata renkli bir bakış açısı katmaktadır (İpşiroğlu, 1993: 24-25). Ayrıca renk dışında çizgi ve biçimleriyle fovist eserler özgün bir tavır sergilemişlerdir.

Resim 6. Henri Matisse, The Snail, 1953, 287x288 cm, Tate Gallery, London.

Fovizmin öncülerinden Matisse son yıllarında, renkli ve parlak boyalı kağıtları kesip tuval üzerine yapıştırdığı eserleriyle de öne çıkmaktadır. Bu durum için Matisse'in fovizm sonrası gelen kübizm ve dadaizm gibi diğer akımlardan da etkilendiği düşünülebilir. Fakat bu kolajı yine kendi boyadığı kağıtlar ve canlı renklerle yapması eserinin özgünlüğünü pekiştirmiştir. Psikolojik dalgalanmaların aşırı renkler ve figürün deformasyonu şeklinde dışa vurulması olarak tanımlanabilir.

Sayfa | 222

Matisse çalışmalarıyla, sanatçıları üç boyutlu alanın klasik yorumunu reddetmeye ve sadece renklerin hareketiyle tanımlanan yeni bir resim alanı aramaya yöneltmiştir (Ana Britanica, 1994: 337).

Bu sanatçıların sanat hayatına getirdiği yenilik, anlatımda, özellikle de renk kullanım biçimlerindeki tavırdan anlam kazanmaktadır. Renk kullanımlarındaki tavır, sanat çevreleri tarafından çığgınca bir içgüdünün, coşkun ve acımasız ifadesi olarak görülmekteydi (İpşiroğlu, 2009: 163).

Fovizm için, "bir tek rengi bile feda etmeden hepsinin onurlandırılması gerektiğini düşündüğü kısa bir an" (Crepaldi, 1998: 34) olarak ifade eden sanatçı, renkleri en saf haliyle kullanarak dinamik bir görünüm elde etmeyi başarmıştır.

Matisse şüphesiz ki fovizmin öncüleri arasında olmasıyla birlikte akımın aynı zamanda en çok konuşulan ismi ve lideriydi. Matisse'nin öne çıkması, grubun üyelerinin teker teker dağılışına sebep olmuştu. Bu durumdan etkilenenlerden biri de ne yazık ki Vlaminck olmuştur ve akımın ilerlemesinde büyük sorun haline gelmiş ve grup üyelerini olumsuz etkilemiştir (Seçer, 2010: 17).

Matisse, Derain ve Vlaminck'in yanı sıra akımın diğer temsilcileri; Albert Marquet, Henri-Charles Manguin, Van Dongen, Jean Puy, Georges Rouault'dır.

Modern Tasarımlar Üzerinden Fovizm Etkisinin İncelenmesi

Grafik tasarım, tüm beşerî sanatlarda olduğu gibi modern sanat akımlarıyla gelişimine devam ederek günümüzdeki modern yapısına kavuşmuştur. Rönesans'ın romantik sanat anlayışı ve doğayı olduğu gibi resmetmesi uzun yıllar sürmüştü fakat 1860-1890 yılları arasında Fransa'da ortaya çıkan empresyonizmle doğanın resmedilmesinde akademik geleneklerin reddedilmesi yoluna gidilmiştir (Little, 2016: 84).

Öncelikle empresyonizm ve post-empresyonizmden sonra fovizm, renkleri oldukça yoğun kullanarak sanata yeni ve güçlü bir bakış kazandırmıştır. Renk ise grafik tasarım için, bir tasarımın tüm duygusunu değiştirecek derecede önemli bir unsurdur.

Renk güçlü bir iletişim aracıdır çünkü dikkat çekebilir, öne çıkartıcı şeyler yapabilir ve daha çekici gösterebilir. Zarif ve tutumlu renk kullanımı, tasarımı yükseltebilir ve iletişimin bir parçası olan etkiyi arttırmaya ihtiyaç olunan yerde vurgulamak için başvurulabilir (Ambrosse ve Harris, 2010: 126).

Renk grafik tasarımın ritim ilkesinin elde edilmesini sağlar. Renk ve diğer tasarım elemanlarının tekrarıyla elde edilen ritim, tıpkı bir şarkıya eşlik eden müzik aleti gibi tasarımı tamamlayan ve canlandıran bir özelliğe sahiptir. Bir tasarım doğru ritim yakalandığında canlı ve dinamik bir görünüme kavuşur. Ayrıca renk vurgu, zıtlık ve hiyerarşi gibi tasarım ilkelerinin de elde edilmesinde büyük bir rol oynar.

Fovist sanatçılar sadece renklerle değil natüremort resimlemelerinde ve figürlerde uyguladıkları kalın fırça darbeleriyle yepyeni biçimler elde etmişlerdir. O yıllarda pek de yaygın olmayan renkle birlikte grafik tasarımın bir diğer ana unsuru olan biçim de fovizm akımı ile zenginleşerek gelişmiştir.

Fovizm sonrası ortaya çıkan sanat akımları, her biri bir öncekinin devamı niteliğinde sanatı geliştirmiş ve grafik tasarıma da yeni yaklaşımlar kazandırmıştır.

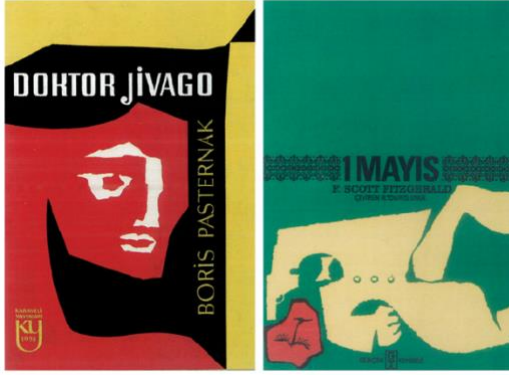
Resim 7. Richard Avedon, Beatles, 1967.

Fotoğraf sanatçısı olarak tanınan Avedon'un çekmiş olduğu Beatles fotoğrafıyla 60'lı yıllarda hem fotoğraf sanatına hem de grafik tasarıma yepyeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Grup üyelerinin fotoğraflarını üst üste koyarak elde ettiği stilize figürü grubun yapısını ve müzik anlayışını yansıtacak bir şekilde canlı renklerle vermiştir. Sanatçının kullandığı fotoğraf tekniğiyle elde ettiği stilize figürle ve geniş ve canlı renkleriyle fovist bir görünüm yakaladığı ilerleyen yıllarda fovizm akımının etkisini sürdürmesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Resim 8. Bernard Villemot, Bally, 1989.

Fransız tasarımcı kullandığı kadın figürlerini stilize bir grafiğe dönüştürüp, fovizmin canlı renkleriyle hareketlendirmiştir. Renk ve deforme biçim kullanarak fovizm akımının en önemli iki unsurundan faydalanan ve dönemin en bilinen sanatçılarından olan Villemot, gelecek yıllardaki tasarımcılar için ise ilham kaynağı olarak tasarımlarda fovist esintilerle karşılaşılmasında etkili olmuştur.

Resim 9. Sait Maden, Doktor Jivago, 1958 (sol), 1 Mayıs (sağ).

Türk grafik tasarımının öncülerinden olan Sait Maden, kitap kapaklarında genellikle kullandığı stilize figürlerle öne çıkan sanatçıdır. Stilize biçim, fovizmde nesnelere formlarının bozularak resmedilmesiyle karşılaşılan bir durumdur. Muhakkak ki fovizm sonrasında ortaya çıkan kübizm akımının da stilize figürlerde etkisi vardır. Fakat kübizmin de kendinden önceki sanat akımlarından esinlendiğinden yola çıkıldığında özünde fovizme yoğunlaşılabilir. Buna ek olarak Maden'in oluşturduğu tasarımlarda geniş alanlarda kullandığı canlı renkleriyle de fovizm etkisini Türkiye'ye taşıdığı söylenebilir.

Resim 10. Paul Rand, Osaka Communication Arts, 1991.

Beyaz boşluk her ne kadar fovizmde etkili olmasa da Rand, boşluk üzerinde renklerin gücünü kullanarak fovizm esintilerini 20. yüzyılın sonlarına taşımıştır. Afişin, Matisse'in Salyangoz eseriyle neredeyse bire bir aynı durduğu söylenebilir. Renkler sayesinde tasarım hem canlı ve dinamik bir görünüm kazanmış, hem de tasarım unsurlarının yoğun ve özgün bir şekilde ilk kez kullanıldığı fovizm akımının öncü sanatçısının özgün eserinin kullanımıyla tasarım firmasının bilgisi ve özgünlüğünü doğru bir şekilde yansıtmak bir tasarım elde edilmesini sağlamıştır.

Resim 11. Michel Quarez, Mois Du Graphisme, 2000.

Kabaca karalanmış figürler biçimsel olarak fovizm akımını yansıtan tüm eserlerde görülen bir tavidir. Quarez de tasarım alanında sadece canlı renk ve fırça darbeleriyle elde edilmiş görünümündeki figürle kullanarak mesajı yansıtmıştır. Kullanılan doygun ve canlı renkler ve eskiz görünümündeki figürler 2000’li yıllarda fovist tavrın grafik tasarıma etkisinin devam ettiğini açıkça göstermektedir.

Resim 12. John Paul Fauves, Gucci Alice, 2017.

Tüm eserlerini fovizmden etkilenerek oluşturduğunu söyleyen sanatçı, Alice karakterini alışılmadık bir şekilde resmetmiştir. Genellikle kusursuz güzelliğiyle öne çıkan karakter sanatçı tarafından deforme edilmiş ve güzellik kavramının da yeniden sorgulanması yoluna gidilmiştir. Rönesans’ın doğayı olduğu gibi taklit etmesine tepki gösteren fovizmin ana fikrinden yola çıktığı söylenebilir. Fırça darbelerinin de açıkça görüldüğü çalışmada, yoğun mavi ve sarı renk zıtlığından faydalanarak net bir şekilde fovizmi yakaladığı söylenebilir.

SONUÇ

Fovizm sanat akımının en önemli özelliği olan yoğun ve canlı renk kullanımı, ilk olarak incelenen 1960’lı yıllarda fotoğraf sanatçısı Avedon’un fotoğrafında net bir şekilde görülmüştür. Avedon’un bu

uygulaması sadece fotoğraf sanatına değil, günümüzde fotoğrafın geniş bir yer kapladığı grafik tasarıma da yenilikçi bir yaklaşım kazandırmıştır.

1989 yılında Villemon tarafından tasarlanan ve modern moda reklamı olarak ele alınan Bally afişi, siyah, kırmızı ve beyaz renklerin bir arada kullanımının çarpıcılığından faydalanmıştır. Ayrıca beyaz alanda siyahla elde ettiği puantiyeyle tasarımın canlılığını arttırmayı başarmıştır. Figür sadece kadın olduğu anlaşılacak şekilde saç, ruj, topuklu ayakkabı ve silüetiyle detaysız ve genel hatlarıyla elde edilmiştir. Fovizmin eserlerde gerçeği yansıtmayan üslubunu açıkça yansıtmıştır.

Maden ve Quarez'in eserlerinde kullanılan geniş alana yayılmış yoğun renkler ve karakterize figürler fovizm akımının grafik tasarıma olan etkisinin günümüzdeki haline ulaşana kadar geçirdiği değişim ve dönüşüme güzel birer örnektir.

Ünlü tasarımcı Paul Rand, reklam ajansı için yapmış olduğu afiş çalışmasında, sanatçının ruh durumunu yansıttığı düşünüldüğünde temelinde özgünlük olan fovizm akımının önemli temsilcisi Matisse'den esinlenmiştir. Bir ajansın yaratıcı ve özgün tasarımlarla öne çıktığını fovizm akımını yansıttığı görselle bağdaştırmıştır. Matisse'in 1953 yılında yapmış olduğu çalışmanın 90'lı yıllarda bile modern ve kabul edilebilir bir görünümde olduğu düşünüldüğünde, fovizm akımının grafik tasarımın günümüzdeki modern görünümünde ciddi bir katkısı olduğu söylenebilir.

Fauves ise fovizmin unsurlarının yanı sıra ana fikrini de benimseyerek oluşturduğu tasarımıyla, fovizm akımının grafik tasarıma olan katkısını arttırdığı söylenebilir.

Fovizm, şiddetli renklerin sanatçının stilize figürleriyle birleşmesinden ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Rengin ön planda olduğu akımda, perspektif, ışık ve hatta duygu renk ile aktarılmaktadır. Sanatçılar için önemli olan yaratıcılıktır ve bu durum bir grafik tasarımda bulunması gereken fikrin temeli sayılabilir. İncelenen tüm eserlerde bu iki unsurunda yoğunlukla kullanıldığı görülmüştür.

Günümüzde modern grafik tasarımda kullanılan metaforların, fovizmde renklerin doğada görüldüğü gibi değil daha canlı ve hatta bambaşka şekilde (pembe bir gökyüzü gibi) kullanılmasına dayandığı söylenebilir. Yine diğer akımlarda da görülen kolaj tekniği grafik tasarım için önemli bir yeniliktir ve fovizmin öncü sanatçısı olarak

bilinen Matisse'in kendi üslubuyla kolaj yapması da grafik tasarıma olan katkılarından sayılabilir. Ayrıca Rand ve Fauves tasarımlarında biçim ve rengin yanı sıra kullandıkları metaforlarla ve verdikleri mesajlarla da fovizmi açıkça yansıtmaktadır.

Son olarak Henri Matisse'in de fovizm için söylediği şu cümleyle tüm sanat dallarına ve özellikle grafik tasarıma katkısı açıklanabilir: "Fovizm her şey değildir, ama her şeyin temelidir" (Karacan ve Söyleyici, 2019: 76).

KAYNAKLAR

Ana Britanica Genel Kültür Ansiklopedisi (1994). Cilt: 12, İstanbul: Ana Yayıncılık.

Crepaldi, G. (2001). *Art Book Matisse: Saf Rengin Ustası, Matisse.* (Çev.). Sümer Beyza, Ankara: Dost Kitabevi.

Cumming, R. (2008). *Görsel Rehberler Sanat.* (Çev.). A. Işın Önal & A. Çetinkaya, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Eren, M. (1981). *Sanat Tarihi Ansiklopedisi (1-4).* İstanbul: Görsel Yayınlar.

Eroğlu, Ö. (2007). *Sanatın Tarihi.* İstanbul: Kolaj Kitaplığı.

Farthing, S. (2013). *Sanatın Tüm Öyküsü.* (Çev.). Firdevs Candil Çulcu, İstanbul: Hayalperest Yayınları.

Grzymkowski, E. (2017). *Sanat 101.* (Çev.). O. Düz, Ankara: Say Yayınları.

Hodge, S. (2018). *50 Sanat Fikri.* (Çev.). E. Gözgülü, İstanbul: Domingo.

İpşiroğlu, N. & İpşiroğlu, M. (1993). *Sanatta Devrim.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Karakoç, Ö. (2018). 20. Yüzyıl Heykelinde İz Bırakan Fovist Bir Ressam: Henri Matisse. *İdil Dergisi 7(44)*, 475-484.

Keser, N. (2005). *Sanat Sözlüğü.* Ankara: Ütopya Yayınları.

Little, S. (2016). *İzmler, Sanatı Anlamak.* (Çev.). Derya Nüket Özer, İstanbul: Yem Yayın.

Lionel, R. (1999). *Ekspresyonizm Sanat Ansiklopedisi.* İstanbul: Remzi Kitapevi.

Sanat Akımları. (2006). Sanat Akımları-Fovizm (Fauvism). Erişim adresi: <http://www.msxlabs.org/forum/sanat/12735-sanat-akimlari-fovizmfauvism.html>. Erişim Tarihi: 13.01.2020.

Seçer, Ç. (2010). Fovizmin Doğuşu ve Henri Matisse. (Yüksek Lisans Tezi). *YÖK Ulusal Tez Merkezi*, 362456.

Şenyapılı, Ö. (2004). *The Art Millennium Yirminci Yüzyıl*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.

Yaman, İ. Ş., Ekim, T., Sungur, S. & Özer, C. (2012). *Çağdaş Dünya Sanatı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Yıldız, H. (2014). 20. Yüzyıl Sanat Akımlarından Fovizm Akımının "Tek Desen" Tasarım Ofisinde Üretilen Perde Desenlerine Yansımaları. (Yüksek Lisans Tezi). *YÖK Ulusal Tez Merkezi*, 356654.

Yılmaz, Z. Ö. (2016). Fovizm Akımı ve Tekstildeki Yansımaları. (Yüksek Lisans Tezi). *YÖK Ulusal Tez Merkezi*, 425026.

RESİM LİSTESİ

Resim 1. [Paul Cézanne, The Large Bathers]. (1898-1905). Philadelphia Museum of Art, US. Erişim adresi: <https://www.paulcezanne.org/the-large-bathers.jsp>

Resim 2. [Basın kupürü] Les Fauves: L'illustration'daki Salon d'Automne'de sergi, (1905). Erişim adresi: http://www.wikiwand.com/en/Salon_d%27Automne

Resim 3. [Andre Derain, Bridge Over The Riou]. (1906). MoMA Museum of Modern Art New York, USA. Erişim adresi: <https://www.moma.org/collection/works/8338>

Resim 4. [Maurice de Vlaminck, The Seine at Chatou] (1906). Metropolitan Museum of Art. New York, USA. Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Maurice_de_Vlaminck#/media/File:SeineChatou.JPG

Resim 5. [Matisse, The dessert: harmony in red (The red room)]. (1908). Hermitage Museum, St. Petersburg. Erişim adresi: <https://www.henrimatisse.org/the-dessert-harmony-in-red.jsp#prettyPhoto>

Resim 6. [Henri Matisse, The Snail]. (1953). Tate Gallery, London. Erişim adresi: <https://www.tate.org.uk/kids/explore/who-is/who-henri-matisse>

Resim 7. [Richard Avedon, Beatles]. (1967). Daily Express, UK. Erişim adresi: <http://wogew.blogspot.com/2016/03/richard-avedons-beatles-portraits.html>

Resim 8. [Bernard Villemot, Bally]. (1989). Fransa. Erişim adresi: <https://www.vintagepostersonly.com/products/bally-kick-by-bernard-villemot-1>

Resim 9. [Sait Maden, Doktor Jivago]. (1958). Türkiye. Erişim adresi: <http://www.5harfliler.com/sait-madenin-muhtesem-kitap-kapaklari/>

Resim 10. [Paul Rand, Osaka Communication Arts]. (1991). Japonya. Erişim adresi: <https://collection.cooperhewitt.org/objects/18695309/>

Resim 11. Michel Quarez, mois du graphisme, 2000. Erişim adresi: <https://www.invaluable.com/artist/quarez-michel-f8chvruw1i/sold-at-auction-prices/>

Resim 12. [John Paul Fauves, Gucci Alice]. Costa Rica. (2017). Erişim adresi:

<https://guyhepner.com/product/gucci-alice-by-john-paul-fauves/>